

Helyesen fejtették meg: Ifj. Draskovich Ferenc, Papé Lajos, Palits Emil, Schletter Ödön, Márkus János, Tauber Ervin, Kuzma Gusztáv, Ferderber Artur, Spiller Gyula, Bartha Zsolt, Kuzma Albert, Kalisch fivérek, Breuer Lajos, Várady B. Miklós, Mattanovich Csaba, Nord Frigyes.

A kitűzött könyvjutalmat (*Platz Bonifac:* Utazás a természetben) Kuzma Gusztáv főreáliskolai tan., vinkovei előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

B. L. (Csúz). Küldje be; szívesen megmondjuk véleményünket. — **K. fivérek.** Rejtvényeitek közül alig egy-kettő vált be; küldjétek földrajzi, történelmi és természetrajzi kérdéseket. A többiekkel évekre el vagyunk látva. — **F. S.** (Túrkeve). Azt a verset Petőfi írta. — **F. K.** (Rajecfűrdő). 1. Aki a négy elemi osztályt sikerrel elvégezte, az mehet gimnáziumba, reáliskolába és polgárba. 2. Akinek négy polgári osztályról szóló bizonyítványa van, az mehet kereskedelmi iskolába, ipariskolába, hadapródiskolába, tanítóképzőbe, kerécszeti tanintézetbe, építő-ipari felsőbb iskolába, tengerészeti akadémiába s lehet Győrött, Pécsen és Esztergomban világi papnövendék. Lehet kezelési hivatalnok (nyugdíjas írnok, iroda segédtsit) s szakvizsgálat letétele után vasúti altiszt, posta- és távirtda-segédtsit, fogyasztási adóhivatalnok, póstamester és telekkönyvvezető. — **P. Zs.** (Arad). 1. A keresztnév hitelességét egyedül az anyakönyv igazolja. 2. Idegen nevet használni nem szabad. — **P. J.** (Bieske). Kertészeti tanintézet Budapesten van, Ménesi-út 45. szám alatt, a Gellérthegy déli lejtőjén. Az intézetben többféle tanfolyam van, ú. m.: Hároméves kertészképző tanfolyam, melyre olyanokat vesznek fel, akik négy középiskolát végeztek és akiknek legalább két évi kertészeti gyakorlatuk van és kik legalább 16 éves, legfeljebb 20 éves kort értek el. A folyamódáshoz mellékelni kell orvosi bizonyítványt arról, hogy a tanuló ép, erős s hogy újra is beoltották. A tanév mindig szeptember hó 15-én kezdődik. Kertészegédi tanfolyam, mely egy évig tart. Erre azokat a kertészegédeket veszik föl, akik a négy elemi iskolát elvégezték és legalább három évet töltöttek kertész mellett. Ezenkívül több rövidebb idejű tanfolyam van, ú. m. gyümölcsfajenyésztési hatnapos tanfolyam, gyümölcsértékesítési négynapos, konyhakertészeti hatnapos tanfolyam, útmesterek hatnapos, útkaparók négynapos tanfolyama. Hogy minderről részletes tájékozást szerezhesen, kérjen az iskola igazgatójától részletes tudnivalót. — **K. G.** (Máramaros-sziget). Hazánkban 46 ipariskola van. Irja meg, hogy milyen iparra van kedve s akkor megírjuk az iskolák címét. — **S. J.** (Pécel). A király is, a császár is nemzetek ura. Ezeket rangfokozatokba beosztani nem lehet s így azt a kérdést sem lehet eldönteni, vajjon ki a hatalmasabb, a király-e vagy a császár. Van olyan császár, kinek sokkal kisebb a birtoka, hatalma, mint más királyé s fordítva: sok császár meg hatalmasabb sok más királynál. A fogadást tehát egyikük sem nyerte meg. — **F. A.** Irjon először a zeneakadémiának s kérdezze meg az igazgatóságot, vajjon hajlandó-e azt a munkát megbírálni. Így aztán biztosat fog tudni. — **B. R.** (Szatmár). A tengerész-jelöltek felvételi vizsgájának tárgyai ezek: mennyiségtan és betűszám, mértan, földrajz és történelem, természetrajz, természettan, vegytan, ábrázoló mértan és mértani rajz, német nyelv, valamely más idegen nyelv ismerete. A mennyiség-tani tantárgyakat oly terjedelemben kell tudni, mint azokat a főreáliskolákban előadják. A felvételi vizsgák programja Seil W. J. és Fia könyvkereskedésében Bécsben megszerezhető. A felvételi vizsgák szeptember első felében kezdődnek a cs. és kir. haditengerészeti akadémiában Fiumében. A vizsgálatot német nyelven, az akadémia parancsnokának elnöklése alatt az intézet tanáraiból álló bizottság előtt kell letenni. Azok a pályá-

zók, akik a vizsgát sikerrel leteszik, a középponti ki-kötőbe, Pólába küldetnek s ott törvénytörvényes kötelekbe vétetnek fel és tengerészjelöltek nevezetnek ki. Egy év leteltével a tengerészjelöltek tartoznak a tengerészeti hadapród-vizsgát letenni s ha a vizsga sikerül, II. osztályú tengerészeti hadapródkká nevezetnek ki. A tengerészjelöltül való felvétel iránti kérvényt (sajátkezűleg írva és egy koronás bélyeggel ellátva) augusztus 15-ig kell a közös hadügyminiszterium tengerészeti osztálya-hoz benyújtani.

Fényképező készüléket

eredeti gyári áron szállítunk részletfizetésre.

Arjegyzék ingyen.

TISZA TESTVÉREK

11176

Budapest, II. kerület, fő-utca 12. szám.

KIS KÖNYVTÁR

Szerkesztő: **BENEDEK ELEK.**
Csinos piros vászonkötésben, képekkel.

Gyermekek és öregek. Irta Benedek Elek. Számos képpel. Csinos vászonkötésbe kötve 1 kor. 50 f.

Falusi történetek. Rövid elbeszélések a falusi életből. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 2 kor.

Mesék és történetek. Magyar írók meséi és és rövid történetek. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 3 kor.

Ótthon és idegenben. Tanulságos apró történetek az ifjúság számára. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 2 kor. 50 f.

Színművek és elbeszélések. Ifjúsági előadásra alkalmas színművek és elbeszélések. Számos képpel. 2 kor. 50 f.

Történelmi elbeszélések. A magyar nemzet történetéből merített elbeszélések. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 3 kor.

Történetek az iskolából. Elbeszélések az iskolai életből. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 3 kor.

Pogány magyarok és egyéb történetek. Történelmi elbeszélések. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 2 kor.

Rajzok a diákeletből és egyéb történetek. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 1 kor. 50 f.

Baróthy Lenke és egyéb történetek. Elbeszélések. Számos képpel. Csinos vászonkötésben 3 kor.

Regék az északi tenger mellől és egyéb mesék. Számos képpel. Csinos egész vászonkötésben 2 kor.

Kaphatók
LAMPÉL R. könyv-kereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvényintársaságánál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELRŐLŐ SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

TOLDY FERENC.

1805—1905.

Augusztus 10-én volt száz esztendeje annak, hogy a magyar irodalomtörténetírás mestere Toldy Ferenc megszületett.

A magyar irodalomnak munkásabb tagja alig volt még Toldynál. Szorgalmánál csak lelkiismeretessége volt nagyobb.

A budai kis német fiúból a magyar irodalomnak egyik legelső alakja lett.

Mert Toldy elemi iskoláiban csak németül tanult. Magyar érzésű anyja: *Thalherr Jozefa* hő óhaja volt, hogy fia magyarul is megtanuljon. Így került a kis *Schedel Ferenc* Ceglédre, hol az első gimnáziumi osztályba járt. A többi osztályt Pesten és Kassán végezte el. Középiskolai tanulmányait elvégezve, a budapesti egyetemen három évig volt a bölcsészeti kar hallgatója, majd beiratkozva orvostanhallgatónak, orvosi oklevelét is megszerezte.

Már egyetemi hallgató korában megismerkedett *Bajza József*-fel, kora nagy kritikusával s ettől a perctől fogva *Schedel* az irodalomé volt. Pályájának kezdete nem volt ugyan biztató, hisz *Bacsányi*, a jeles író sem ítéli meg a legkedvezőbben. *Schedel* be is látja ezt s «hogy összemarcangolt neve tovább munkáitól el ne rettentse a publikumot» — Toldyra változtatja azt át.

S az új névvel új pálya, dicsőségesebb út nyílik meg a fiatal író előtt. Az 1827-ben kiadott *Aesthetikai Levelek* (31 levél Vörösmarty «Zalán futása»-ról) csakhamar ismertté teszik nevét.

Kilenc év múlva már akadémiai titkár lesz s ezt a tisztségét 26 esztendeig viseli. 1861-ben egyetemi tanárrá nevezik ki, 1881-ben pedig

nagy ünnepély keretében ülik meg a tudós orvos s lelkes író félszázados irodalmi jubileumát.

Élte végén irodalmi elveit már megdöntve látta, maga is engedett már merev nézeteiből s mikorra irányt változtathatott volna, 1875-ben elragadta a halál.

Orvosnak készült, ott tanulta meg a pontosságot és lelkiismeretességet, melyet az irodalomba is átvitt.

A boncoló-kés az ő éles fegyvere. Ez adott a félénk ifjúnak határtalan bátorságot; ez téríté el mesterétől, *Kazinczytól*, ki minden felforgatott szörendű vers írójában szívesen üdvözölte a «nagy» költőt, a «jeles» író.

Toldy becsületes és szorgalmas ember volt, ki eddig nem taposott úton járt s megmutatta követőinek, hogy a helyes célkitűzés és a tervszerűen megállapított munkarend a legelső kelteke az irodalomtörténeti munkásságnak.

Nem volt a nagyok, a jelesek közül való, a lángelmék dicsősége sem jutott ki számára, de ébredező irodalmi életünknek mindenesetre egyik legtiszteltemeltőbb alakja.

Ez az állításunk nem új keletű. Már *Arany János* is észrevette, hogy Toldy legfőbb érdeme az volt, hogy «méltóbb napi munkát, *Nem végezd nála senki sem*». Tehát csak napi munka. Ennek elvégzéséhez nem kell lángész, de szükséges: becsületes munkásság!

Toldy pennájának soha sem volt nyugta. Tolla mindig sercegett s külföldi utazásai alatt is édes hazáját szolgálta pennájával.

Mert Toldy az ész embere, kiben igen kevés költői tehetség volt. S ennek a poétai tehetségnek a hiánya élte delén igen sok kellemetlenséget okozott neki. Kora költői elfordultak tőle,

az esztétikával foglalkozók mosolyogtak rajta, a ma műbíráói pedig egy elfogult ember nagy tévedését látják Toldy álláspontjának merevségében.

Toldy a magyar irodalom legnagyobb költőjének *Vörösmarty Mihályt* tartá s ebben igaza is

Toldy annyira ítéletének ebben a helytelen formájában. Hogyan csontosodhatott meg benne ez a vélemény, melyet már kortársai is régen elvetettek?

Kunfi Zsigmond, Toldy irodalmi munkásságának méltatója, igen találóan adja meg erre a

TOLDY FERENC.

van, de csak 1845-ig. *Petőfi* fellépte után nem lehet kétséges, hogy *Vörösmarty* dicsőségének fénye veszt intenzitásából, tehetsége kisebb, mint a magyar *Tyrtaeus* s elsőse már csak ideig-óráig tartó.

Ezt az elsőséget vitatta Toldy élte végéig. Ennek az álláspontnak helytelenségét nem kell bizonyíthatnunk. De mindenesetre érdekelni fog bennünket az, hogy miképpen fogódhatott el

kérdésünkre a feleletet. Ő azt mondja, hogy Toldy a gyakorlatban elítélte a forradalmat; azért nem szereti sem *Petőfit*, sem *Kossuthot*.

Nem csoda! Hisz Toldy élte alkonyáig *Kazinczy* tanítványa volt, ha el is szakadt tőle. Az irodalomról alkotott felfogásának nyoma ott van egész működésén. *Petőfi*nek fel nem ismerését is innen magyarázhatjuk s ebben a neveletésben gyökerezik *Arany*nak és *Katoná*nak a félre-

ismerése. Toldy nem szerette a magyaros verseletést, többre becsülte a pontos, szabatos klasszikai szótagszámlálást. Szébb volt előtte a csiszolt, üres vers, — jegyzé meg helyesen *Kunfi*, — mint a formátlan, de magvas gondolat.

Toldy megengedi ugyan, hogy *Petőfi* a legmagyarabb költő, de nem ért a bonyolításhoz, a jellemzés sem sikerült s ami talán legnagyobb hibája: a műgondot hiába keressük nála.

Abban is igaza van Toldynak, hogy *Petőfi*ben nincs történelmi érzék. Ez természetes s ennek magyarázatát is megtaláljuk. Az Alföld határtalan rónájával, pusztaságaival nem nyújt a képzelet számára semmi rejtelmet, titokzatosat. Várak, történelmi emlékek éppenséggel nem láthatók az «alföldi szép nagy rónaságon», mint pl. Szalonta táján, *Arany* születési helyén. A vándorszínészkedés sincs összhangban Horatius tanításával s azok a köznapi tárgyak is igen «költőtlenek».

Toldy kiadta a jelszót: Nincs nagyobb költőnk, mint *Vörösmarty*, de nem is lesz.

Hasonlatos az ő kijelentése a nagy német irodalomtörténetíróéhoz, *Gervinus*éhoz, ki azt mondotta, hogy Schiller és Goethe után kár a német költőknek hiabavaló irkálása; forduljunk a politikához, ezen a téren még van hely a lángelmék számára.

Úgy látszik, hogy nem tévedünk, ha *Kunfi* adatai mellé *Gervinus* hatását is odaállítjuk. *Gervinus* megállott Goethe és Schiller korszakánál, Toldy *Vörösmarty*énál.

Hogy mindketten tévedtek, az nyilvánvaló. *Vörösmartyt* felülmúlta: *Petőfi* és *Arany*, a német költészet pedig Goethe és Schiller kora után is teremtett kitűnő költői alkotásokat; hogy csak egy-kettőre rámutassunk: Heine dalait, Kleist és Grillparzer műveit.

Általában véve Toldy szívesen utánozta a nagy embereket, kiváltképpen ilyen irodalmi tények és törvények felállításában.

Nemcsak *Vörösmarty* elsőse mutat *Gervinus* hatására, hanem az irodalomtörténet felosztását is a német írótól tanulta el Toldy. Az ó-magyar, közép-magyar és új-magyar elnevezések is *Gervinus* hatására emlékeztetnek, kinél az althochdeutsch, mittelhochdeutsch és neuhochdeutsch elnevezéseket találjuk.

Ez az erőltetett hármastagolás azután az irodalomtörténet beosztását is megzavarta. De ez csak a kisebbik baj. Irodalomtörténetírásának legnagyobb hibája a politikai és művelődési élet-

nek elhanyagolása, annak meg nem rajzolása. E háttér nélkül pedig igen bajos a folyton változó eszmék történetébe való bepillantás. Igaz, hogy Toldy itt-ott megkísérli a művelődéstörténelmi háttér megrajzolását, csak hogy a baj megint abban rejlik, hogy Toldy ezt a háttérrel valósságos irodalomtörténet számba veszi.

Arányos munkát akart írni s nemzeti hiúságának sem tetszett volna, hogy az 1526-ig való irodalmunkkal négy-öt lapon végezzen. Ezért fordult a művelődéstörténelmi anyaghoz. Eljárását nem is ítélné el a kritika, ha anyagával arányo-

TOLDY FERENC SÍREMLÉKE.

san bánt volna el. De minél jobban közeledik a XVII. századhoz, annál inkább elhagyja a kulturális történelmi rajzot.

De Toldy irodalomtörténelmi munkássága óriási tevékenységének csak egy része. Írt ezenkívül széptani, történelmi, nyelvtudományi, jogi, politikai s orvosi műveket.

Munkásságát ő maga a következő csoportokra osztja: «1830-tól a forradalomig írói működésem öt ágra osztható: *folyóiratokat* szerkesztettem, *bírálatokat* írtam, *akadémiai szónoklatokat* míveltem, jeles *íróinkat* kiadtam, az irodalomtörténetet míveltem.»

Az egyes munkákkal nem akarunk csak úgy rövidesen elbánni szűkre szabott helyünkön.

Hogy mégis némi fogalmunk legyen arról, hogy mennyit is irt Toldy, felemlítjük, hogy csak *Jókai* múlta felül irodalmi munkásságában. Mikor félszázados írói jubileumát ünnepelték, *Greguss* már 122 oldalon számlálta el műveit. Önállóan megjelent köteteinek száma meghaladja a 300-at.

A méltó napi munkát derekasan elvégezte.

Végcélját, — melyről ő maga írja a következőket — elérte:

«Hogy mit akartam teljes életemben? Kik az 1820-as években, sőt általában a magyar Akadémia megnyitása előtt, de azután is 48-ig működünk a magyar írói pályán, legfőképp a hazafiság által vezéreltettünk. Életünk feladata a magyar nyelv s a magyar irodalom mívelése és terjesztése volt s mindkettőt nem mint végcél tekintettük, hanem mint eszközt a nemzetiség s ezáltal a nemzet s ha lehet, a magyar állam fenntartására.»

Születésének századik évfordulója alkalmából úgy illik, hogy mindannyian kegyelettel emlékezzünk meg az érdemes férfiúról, a magyar irodalomtörténetírás buzgó bajnokáról.

Vértes József dr.

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 20

Idehaza azonban még több is történt Reguly érdekében. Miután az Akadémia nem volt abban a helyzetben, hogy Reguly utazásainak költségeit fedezhesse s miután e költségek fedezése most már a nemzeti becsület kérdése volt, az Akadémia titkára, Toldy Ferenc, egy *«Reguly-Társaság»*-ot alakított, melynek célja volt társadalmi úton összehozni a pénzt számára s évenként egy bizonyos összeggel mindaddig támogatni, míg utazását bevégezheti s utazásában szerzett anyagát kellőképpen feldolgozhatja.

Miután Reguly a várt pénzbeli segédelmet nem kapta meg, nem akart tovább tétlenül időzni Pelimben, hanem a még rendelkezésére álló pénzével június 24-én útra kelt. Ez utazásának leírásában saját előadását követhetjük, mert ezt Toldyhoz küldött egyik jelentésében bőven leírta.

Pelimből június 24-én indult el és vizen Etimje-Paulig haladt, a Pelim vize legéjszakibb telepéig, ahol vállalkozó útitársakra akadván, éjszak felé folytatta a vízi utazást. A hatodik

napon a Posszerje patak torkolatánál partra szállottak, hogy a két folyót elválasztó területen átkeljenek. Útjuk eleinte egy dombhát száraz oldalán vitte át.

Az idő szép és derült volt s emiatt a vállalatnak könnyű sikerültét hitték. De nemsokára változott az állapot. A dombsor ellapult s posványos föld váltotta fel. Az ég elborult s a zápor egyre zuhogott. Nemsokára az úszó ingoványokban és lápokban övig lábolták a vizet. Majd ritka lombú, elsatnyúlt bokrokkal fedett nedves mohokon kellett keresztül hatolniok. A földrajzilag aránylag nem tetemes, de végtelen akadályokkal járó három napi út után az elfáradt társaság Kulyim-Paul falu irányában a Tapszija folyóhoz érkezett. Kiabálásukra a falu lakosai esolnakokkal átjöttek s utasainkat átszállították a túlsó partra.

Húsz napi itt tartózkodás után leutazott a Szoszván egész a Szigva torkolatáig s innen Szukerje-Paulig, a folyam egyik legéjszakibb falváig. Ezalatt az ősz egész zordonságában kezdett beköszönteni. Sietnie kellett tehát, hogy a hegységet még nyári lakóival benépesítve találja.

Szeptember 11-én hagyta el a folyam vidékét. Eleinte iszapos helyen haladtak a Manja vize mellett. Lassankint a szárazabb terekre értek, melyek az Ural lejtőire vezettek. E lejtők éjszak felé mindenütt oly meredeken végződnek, mintha el volnának vágva.

Nemsokára a kis Manja völgyének egyik távoli oldalán egy nagy farka iramszarvast vettek

SZAMOJÉD NŐ.

észre, majd a hegységnek egyik előszökő része mögött elterülő zöld sikon a pásztorok táborát is meglátták. E tábor három sátorból állott s a vogul *Tjóbingnak*, e vidék leggazdagabb férfának nyújtott családjával együtt hajlékot.

Itt nyolc nap a hegység magasaira tett kirándulásokkal és Tjóbing nomád gazdaságának megfigyelésével telt el. Vendégszerető gazdája mindenütt vele volt s mint fáradhatatlan tolmács és kalauz minden tekintetben kielégítette.

Ez alkalommal Regulynak nyelvtudománya nem kevésse gyarapodott azon alkalmazás ki-

vétet ér, ott véget ér a vadász-népek lakó-földje is.

Itt a vizekben való gazdagság s a mohos puszták, az úgynevezett tundrák határozzák meg az ember életmódját. A folyók partján halásszá, a tundrákon pedig iramszarvas-pásztorrá teszi. Közvetlen úti célja csak az osztjokokhoz vezetett, akiknek nyelvét és életét tette tanulmánya tárgyává, de a tundra lakójainak, a szamojédeknek életét sem mellőzhette. Október 10-én Obdorszkot elhagyva, a jamáli tundra-háton átkelve, a Kute folyam forrásának tövéhez, a

OSZTJÁK VADÁSZOK.

tanulásával, melyet a nyelv e hegyi és nomád élet körül lelt. Tjóbing tanyáját elhagyva s a Szigvába omló hegyi vizen átkelven, végre azon harminc földrajzi mértföldet meghaladó tartományon csapott át, mely a Szigva és Szinja között elnyúlva, a vogulok és osztjokok határát alkotja. S ezzel új tanulmányához, az osztják nyelv és népelet vizsgálatához fogott.

1844 szeptember 26-án az Ób vizen átkelve, késő este érkezett *Obdorszkba*. Az egész helység negyven házból állott, amelyekben majdnem kivétel nélkül mind kereskedő lakott. E vidéken az erdőséggel együtt már a vad is fogyni kezd, míg végre megszűnik. Ahol pedig a vad határa

Ménjes hegyhez érkezett. Innen a hegység nyugati oldalán a Kara, Usza és a Szob vizeinek forrásainál arra felé akart átkelni, amerre a zürjéneknek történelmileg is ösmeretes obdorszki útja vezetett. De a körülmények másképp intézték útját. A Kara vizén át a hegynek azon oldalágához érkezett, mely a jamáli hegyhátnak megfelelően itt, a Kara forrásánál válik ki.

Karából elindulván, két nap alatt a Sárhoj hegyéhez, a nagy szamojéd tundrára érkezett. Minthogy alkalom hiánya miatt fel kellett hagynia ama tervével, hogy a Kara mellett utazzék fel e folyó forrásához, a Sárhojjal összefüggő nagy síkság hátán szándékozott az emli-

tett forrásvidékig előnyomulni. El is jutott a Hoila és Szilva folyóig s azokon átkelve, egy Guólikko nevű szamojéd segedelmével úti célját meg is közelítette. De minthogy a Guolió- és Purerka-törzsek, melyeknek e tartományok ősi tartózkodásuk helye s még nem voltak ott s két nap alatt sem birtak emberi nyomra akadni, délibb útat választott és az Usza erdős környékére szállott alá, honnan a Lahorta-szoroson keresztül az Uralon átkelve, Berezov városába, a tobolszki kormányzóság hasonló nevű kerületének székhelyére sietett.

(Folytatása következik.)

MADÁRDAL A SÍRON.

Ott a falu széle mellett
Rácsos, néma temető.
Bent sok cifra márvány között
Mohbelepte, szürke kő.

Nem ragyog rajt aranyos név,
Rég mossa az esővíz,
Mégis megáll ott a sírnál,
Akit útja arra visz.

Pintyőkepar rakott fészket
A mohos kő tetején.
Mintha a sirt csókolgatná
Aranyszínű, enyhe fény.

Ott csattogják nótájukat
Édes-búsan, szeliden.
Talán bizony meg is érzi,
Ki a földben lent pihen.

Megemeli a kalapját,
Kit útja ott elvezet,
Imát mond a pihenőért
És szemében könny rezeg.

Ki is az az ismeretlen
Ott a néma rög alatt,
Hogy épp neki énekelnek
Édes dalt a madarak?

A sír fölött szellő suhan,
Suttogják a levelek:
Kit úgy szeret a madárnép,
Az csak költő lehetett.

Feleki Sándor.

A spanyolországi koldusvilág.

Spanyolországban a szegénységet nem vetik meg.

Az utca toladó koldus népe követ mindenütt. Lerázhatatlanok. A madridi fényűzés és díszes paloták mellett sok a koldussarok, csapásszámba megy a sok kéregető Spanyolországban. Állandó zaklatása az idegeneknek, folytonos telítése a kolduszsáknak, mely a rongyos felöltő ujjából madzaggal van összekötve.

Az élet könyörtelen valóságában, lehanyatlott izomerővel vivják az elkecseregetett harcot a létért, a létért való küzdelem súlya alatt nyögnek, elzokogják életüket. Lelkük keserűséggel van tele, kiváltképpen akkor, mikor egyik-másik módos emberből szegény lett. Sok baj tépi ilyenek szívét, keserűség nyomja lelkét. Az inségnek nincs határa, mértéke.

Más koldusok tele betegséggel, az elmúlás szellője által meglegyintve, ziháló mellből kiszakadó utolsó sóhajtások. Lassú halódás.

Aki nem szereti Spanyolországot, elnevezheti koldus népnek őket s nem lehet megcáfolni. Boldog Svéd- és Norvégország, ott nem ismerik ezt a terhet, önként tartják el a szegényét, de míg egyrészt nem engedik a sorsára, másrészt megkövetelik tőle, ha egészséges, dolgozzék az és ne lopja a napot. A koldusok, henyélő csavargók száma Madridban nagy sereg, egész koldus-hadsapat. Tizenöt menedékház, jótékonyági intézet nagyon kevés azok számára, akik teljesen tönkre mentek, akiknek nincs feje-alja. A fényes nap is sötét ezeknek. Beteg a testük, beteg a lelkük, fáznak, kétrét görnyednek.

A koldulást már gyermekkorukban kezdik, koncsorgással; köztük félmeztelen akármennyi, vidéken több, mint a városban. A mennyben és a földön esodásan dolgozó Murillo esete tudta a kócos hajúakat lefesteni, hűen visszaadni arcukat, kifejezésüket, ruhájukat, vackukat, tükröképét a valóságnak élénk tartani. Egyik koldusképről a vallásos lélek türelmes békességét olvasom le.

A madridi koldusok egy fajtát hasonlítom Nápolynak ravasz, veszekedettűl ügyes lazzaroni népségéhez, akik zsebetett kézzel várják a szerencsét, akikben talán nem is olyan tudatos a rossznak fogalma, csak a gazda nélkül szeretnek számolni. A mindennapi élet gondja, ez a legnagyobb ösztökélő foglalkoztatja folytonosan a

képzelmüket, hajtja őket, hol lehetne valamihez jutni.

A tulajdonjogról fogalmi tökéletlenek s így baja van a törvénnyel, mert a jogok és kötelességek kitéjét minden embernek tudni kell, örökéletű és csaknem változatlan az. De ezek az emberek ismerik a törvény minden csinját-binját, kibúvóját. Inséges alakok. Lustaságukban tisztelik a szegénységük nagyanyját. Szolgálat-tételre, de csak apróra, ezekben is meg volna a készség, de vajjon ki bizhat rájuk valamit? akik életpályájukat szerényebb lopásokon kezdik s végzik talán az Abruzzi- vagy Pirenei-hegyekben rablással.

Árúlnak gyufát, szivarka papirost, újságot, gombostűt, cukrot, melyet darabonként koldultak össze a kávéházakban, citromot, narancsot, zöldséget. Egy pár fej vöröshagymával tele lár-mázzák az utcákat és tereket. Ha nem csordul, csöppen. A leigázhatlan szegénységben is élni kell, iparkodni, hogy kis szükségletüket fedezhessék.

A koldusokkövetelők; bizonyos joggal lépnek föl az idegennel szemben, zsákmánynak tekintik, mint az olaszok.

A mankókon bicogók, az undorítólag nyomorékok, elferdült gerincű, hiányos tagú emberek csonkaságukat mutogatják, hogy felkeltsék a közönség részvétét.

Az egyik arról koldul, hogy a szíjjas kerék szakította le a karját, a másik meg arról, hogy nem is volt karja.

A megtévedtek összeszerkesztő alakjai is a kávéházak előtt ólálkodnak, asztalunkhoz csúsznak. A rendetlenül élőket az élet hamarosan öli meg.

Szervezetükön halálos kórság rágódik, kórházba való alakok ezek mind.

Fölszakad a mellből egy-egy köhögés, hörgés. Látszik az arcon olyan sebhely, melyet örökletes baj fakaszt.

Spanyolországban hangos a nyomorúság szava. Megértéssel és részvéttel van a spanyol nép lelke azok iránt telve, akiket karjába kapott a szerencsétlenség, meglankadt az izomzatuk, csókolgat a halál, melyet már a születésükkel jegyeztek el maguknak.

A koldusokat nem lehet elutasítani, úgy mint Keleten a baksisért ordítókat; gúnynak, kicsúfolásnak tennők ki magunkat.

Spanyolországban az iskolás gyermekek is koldulnak. Bizony nagy ellentétben áll ez a top-

rongyos had — olyik egy szál ingben — Madrid palotasorainak, selyemben, bársonyban járó közönségével.

Az enyhe égaj segíti a koldusnépet abban, hogy az év legnagyobb részében nem kell lakás. A hajléktalanság szegény, kóbor embereinek megadja — ideig-óraig — az éjjeli fekvőhelyet egy zug, a templom-lépeső, melyre ütött-vetett daróköpenyegét teritenek ki.

Mikor a selyem ronggyá romlik, segítik egymást levetett ruhával.

A koldusnő kéregetés közben legyezi magát, a férfi pedig szivarkát szí.

Spanyolországban egész néptörzset alkot a panaszosan élő koldus, a kenyér nyomorúságos rabslójára.

Mintha a földből nőnének ki, bokorból ugrálnának elő. Az ágról szakadtaknak toldozott, foldozott a ruhájuk.

Életpályájuknak tekintik a koldusságot, — peyor medicina morbo — nemzedékről nemzedékre száll a koldus-örökség reájuk. Nem tudják megjavítani az élet lehetőségét. A bús árvasággal szomorkodó gyermekek, akik öröklött betegség csiráit hordják magukban, elfelejtik a mosolyt.

Vak s akiknek szemvilága kialvóban, sok van közöttük. (Magyarországban 18,000 világtalan van.)

Az erős napsugár, éles világítás elveszi a szemük fényét. Utcasarkon szomorúan pöngetik a kopott gitárt, a vak koldus énekel is hozzá, teli érzéssel.

Mesterek a hanghordozásban, a szivekben lakó irgalom megmozdításában, abban, kit, mivel, hogyan indítsanak könyörületre. Jámorságot mutatnak, fájdalmat színlelnék, szól a keserűség belőlük minden hangnemben. Más arcot mutat papember előtt: lealázkodik. Más a képe a divathölgy előtt. A keserűség aszerint fog hangot benne. Aki a furfanghoz ért, annak telibb a tarisznájára, vigabban számlálgatja szűkös garasait. Egynémelyik mintha tanfolyamot végzett volna a koldulás mesterségéből. Ez a mondas a járdatiprókra, címzetes gazemberekre is illik.

Más koldusoknál azt veszem észre, hogy a testükkel csenevészede, lelkijük is eltompult. Sorvad az agyvelőjük. Azt is veszem észre, hogy a velük született lustaságból elég munkakerülő is van közöttük, akik a restek kitéjéből veszik az oktatást. Vasárnap vétek dolgozni. Hétfő a

pihenés napja a vasárnapi kicsapongás után, *Kedd* szerencsétlen nap. *Szerda* a hét közepe; középúton pihenni szokás. *Pénteken* Krisztus Urunk halt meg. *Szombat* az előünnep. A megmaradt *csütörtöki* napon pedig nem érdemes dologhoz kezdeni, jobb a gitárt hátra vetni, a hátról lógatva menni valahová.

Megtanúlnak a koldusok szárazon köhögni, ajkukról fájdalmas «ah»-okat röppenteni, lélekzési zavarral küzdeni. Az egyik mutatja, hogy lábtörést szenvedett. Hagyjuk. Mutatásuk kenyérkereső dolgukhoz tartozik.

Megveszem egy koldus gyermeknek porcellánra festett képét. Nagyon szép kis fiú, eszesség a homlokán, melyre majd a nyomor jegye vagy a bűn bélyege kerül. Kár, hogy a salakban született, ott is fog elveszni, pedig az életben érvényesülhetne.

Átkos végzetének sebeiben sok ember sínylődik, kinlódik az élet hitvány áráért, nem tudja a fejét álomra hajtani. *Vértessy Károly.*

Különös sziklaképződések.

Képekkel.

Az amerikai Egyesült-Államokban, a messze nyugaton, tudvalevőleg hatalmas heglánc húzódik végig. A Sziklahegység főtömegénél éri el legnagyobb magasságát s egyszersmind vízválasztója az Atlanti- és Csendes-tengernek. A hegycsúcsok magassága, melyek a 4000 métert meghaladják, elég csodálatosak már úgy is. A Sziklahegység középső részének, Wyomingot s Koloradot kitöltő hegysége, a *Montane* azonban még természeti csodái által is leköti figyelmünket. Nemesak az amerikai jár ezek csodájára, hanem messze földről vándorolnak ide, hogy ezeket a bámulatos jelenségeket megszemléljék.

Már régtől fogva híres és szinte «törvényileg védett» a *Nemzeti Park* a maga számtalan csodáival, melyek párját hiába keresnők a föld kerekén. Az egész óriási kertet felelevenítik a *Yellowstone* folyam hatalmas hullámai. Nem számítjuk ide *Utah*-t hatalmas sótavával.

Wyoming és Kolorado nyugati részeiben körülbelül 10 kilométernyi távolságban a Sziklahegység nyugati lejtőjétől emelkedik a 4400 méternyi magasságú *Pikes Peak*. Ez a hegység a víz erózióiból alkotott kővilág.

De mi is az az erózió? Ez a tünemény a víz mechanikai és vegytani munkája (kimosás, kop-

tatás stb.), mely nemcsak a föld felszínén, hanem a föld alatt is elvégzi átalakító munkáját. A vízről tudjuk, hogy eső alakjában jut földünkre s mocsarakat, patakokat, tavakat s folyókat alkot. A víz többi része nem marad a felszínen, hanem beszivárog a földbe. Ez a föld alatt bújó, káló víz az útjába eső kőzeteket átjárja, az oldható anyagokat magába veszi; ez a *vegytani erózió*.

A felszínen maradt víz az útjába eső kőzeteket koptatja s a lágyabbakat, mint pl. az agyagot, homokot el is hurcolja; ez a *mechanikai erózió*. A keményebb kőzeteknél a víz mindkét hatását megfigyelhetjük.

A kőzetek anyagában — írja *Braun Gyula dr.*, a kiváló természettudós — gyakran szabad szemmel alig észlelhető finom repedések vannak, melyekbe a víz cseppalakban jut be évtizedek alatt, hol az évszak változásával rombolást idézhet elő. Ugyanis a hidegebb évszakban az ide jutott víz megfagy, a hézag ezáltal nagyobbodik, a kő meglazul s darabokra esik.

A szabadon álló hegyek, hegyi részletek is az erózió hatásának eredményei.

«ÖREGANYÓ.»

«A SZIÁMI IKREK.»

A *Pikes Peak*-nek erózió által létrehozott sziklavilága újabb időben nemcsak a tudósok figyelmét vonta magára, hanem a turisták érdeklődését is nagyban felkeltette.

Nem tekintve azt a hosszú utat, mely e csodás világot az Egyesült-Államok keleti részétől, nevezetesen New-Yorktól elválasztja, mégis ezekre rüg azok száma, kik elzarándokolnak Koloradóba, a látványosságok e központjába. Mert tudnivaló, hogy New-York éppen olyan messzire van Koloradótól, mint London Konstantinápolytól.

És a fáradságos út valóban nem volt hiábavaló. *Isten Kertjé*-ben a föld alakulásának elmúlt időszakából sok nevezetes mozzanatot s jelenléget tudhatunk meg. Az egykor ott lakó indián törzsek ezeket a csodálatos sziklaképződéseket úgy tisztelték, mint isteneiket.

Ezek az óriási sziklák, melyeket a soha el nem fáradó víz munkája oly érdekes alakokká változtatta át, a még kevésbé élénk képzeteknek is elég anyagot nyújtanak. Természetesen sok függ a kellő távolságtól s az alkalmas megvilágítástól, mikor is az ellentétek igen kirívóak.

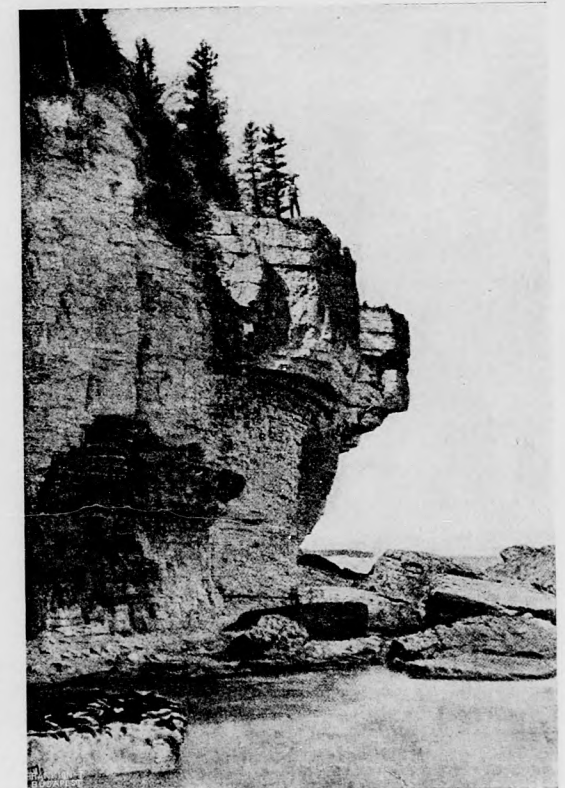
Szerencséje Kolorado-Springsnek kedvező éghajlata, mely az utóbbi évtizedekben gyógyítóhellyé alakította át. Lakosainak száma 30,000, a turisták pedig az 50 ezret is fölülmúlják; ezek mind a természeti csodák miatt keresik fel ezt az Isten áldotta vidéket.

A város azt a benyomást gyakorolja az uta-

zóra, mintha valami hatalmas nyaralón lenne. Mindenütt csupa villa, kert, hatalmas utak s pazarul díszített fasorok fölött ritkán jelenik meg a borús ég. Még karácsony táján is, tehát a legmélyebb napállás idején a nap körülbelül három órán át ragyog a látóhatár fölött. Bármilyen bájos és regényes is ez a sziklás, hegyszakadékos táj s bármennyire elbűvölők is azok a kis tavak, legnagyobb vonzóereje mégis az *Isten Kertjé*-nek van. Ennek két szikláját mai számunkban be is mutatjuk olvasóinknak.

Tehát nincs esodálkozni való azon, ha a *Santa-Fé* vasúti társaság minden reklámot felhasznál arra, hogy az utazók figyelmét Koloradóra hívja fel. Koloradó-Springs a kirándulók középontja; innen indulnak el a csodás világba vagy a városból, vagy annak külvárosából, *Manitou*-ból. Kocsin azután hamarost eléri a pompás hely bejáratát.

Keskeny, két hatalmas szikla által alkotott kapún érünk be abba a sajátos kis világba. Megpillantottuk, de a csodálkozástól szóhoz sem jutunk. Most az egész táj szemünk elé tárul a maga pompás nagyszerűségében. A ha-

«A MACSKAFŐ.»

tás annál nagyobb, minél jobban haladunk fölfelé. A madártávlatból nézve, gyönyörű panorámaként hat a szemlélőre ez a csodás vidék.

A hatalmas Pikes Peak hozzá méltó társaival pompás hátere az Isten Kertjének.

Az óriási sziklák bizarr alakjait a tarka színezés még csak érdekesebbé teszi. A hatalmas tömbök sajátságos zöld színűek, melyeket itt-ott más szín is tarkít. A zöld mellett különösen a fehér szín válik ki, mint előbbinek éles ellentéte. Ezekon kívül még vörös és barna tömböket is láthatunk.

A nevezetes szikláknak nevük van. Egyik emberhez, másik állathoz hasonlít s eszerint nevezik el őket. Mai számunkban bemutatott *Oregonyó* s a *sziámi ikrek* ilyen emberi alakok.

Nagyon érdekes sziklaképződések láthatunk a *Winnipeg-tó* mellett, még pedig a nyugati parton; a *Macskafő* című képünk a tópart egyik szikláját mutatja be.

V.

A FÖLDRENGÉSEKRŐL.

Képpel.

Valamelyik francia földrajztudóstól származik az a kijelentés, hogy mi mindnyájan «örökös vulkánon táncolunk». És nagyrészen igaza is van, mert az a külső szilárd réteg, amelyen mi élünk, a föld óriási tömegéhez viszonyítva, nagyon is csekély, alig több száz kilométernél. Ha alapul vesszük ugyanis, hogy a meleg a föld belsejében átlag harminchárom méterenkint egy fokkal emelkedik, száz kilométernyire már a hőség 3000 fokra rúg. Ilyen melegben pedig már szilárd testek nincsenek, itt már minden cseppfolyóssá válik. Körülbelül bizonyos tehát, hogy földünk szilárd rétege nem több száz kilométernél.

Óriási vastagság ez is, de mégis szinte elenyésző a föld egész tömege mellett. A föld átmérője 12,000 kilométer, a szilárd réteg tehát alig $\frac{1}{120}$ része. Az arány körülbelül ugyanaz, ami a tyúktojás héja és belső része között áll fenn.

A forrongó, izzó belső tömeg ezt a vékony réteget szüntelenül lökdösi, mozgatja, változtatja. Ennek a működésnek látható, általunk felérzékkelhető megnyilvánulásai a tűzhányók munkája és a földrengések. A földrengések sokkal gyakoribbak, mint általában hiszik, de nagy részükről egyáltalán nem is veszünk tudomást. A hírlapok csak a nagy szerencsétlenségekkel

járó földrengésekről közölnek tudósításokat, a kisebbekről, vagy a szintén igen nagy számú tengeralatti földrengésekről egyáltalán nem értesülünk.

Hogy milyen óriási munkát végeznek a föld belső erői, legjobban mutatják a nagy hegységek, amelyek a külső földkéreg összegyűrődéséből származtak. Legnagyobb ilyen gyűrődés az Andesek vagy Kordillerák hegylánca, amely végig vonul egész Dél-Amerikán. Sok tízezer, sőt száz-ezer év telt el, mióta ez a hegylánc képződött, de a belső tűz működése itt még mindig nem szűnt meg. Rendkívül gyakoriak itt a földrengések és igen nagy a működésben levő tűzhányók száma. A föld másik oldalán a Szunda-szigettenger és Japán a tűzhányók és földrengések országa. Japánban átlag ötszáz földrengést jegyeznek fel évenként.

Ezen a két helyen kívül azonban a földön vonul végig még egy vonal, az úgynevezett *földközi tengeri mélyedés*, amelynek mentén a külső kéreg szintén elég jelentékeny mozgásoknak van alávetve.

Földünket majdnem a közepén egy óriási mélyedés osztja két részre. Ez a mélyedés a Földközi-, Vörös-tengeren, a Szunda szigeteken, a Csendes óceánon, a Panama-szoroson és az Atlanti-óceán közepén vonul végig. Ha csak egy pillantást vetünk a térképre, láthatjuk, milyen sok tűzhányó esik erre a vonalra és ha kissé ismerjük a legutóbbi évezredek földtani tünevényeit, tudjuk, hogy itt fordultak elő legnagyobb számban a földrengésokozta óriási szerencsétlenségek. A Földközi-tenger környékén különösen Portugália, Spanyolország, Algir, Szicília és a régi Hellas azok a vidékek, amelyeket a földrengés gyakorta meglátogat. Itt volt a rettenetes 1755-iki *lisszaboni* földrengés, amely harmincezer ember életét oltotta ki. Fél századdal előbb, 1693-ban egy talán még nagyobb földrengés a Földközi-tenger medencéjének középső részében pusztított és Sziciliában, Dél-Olaszországban, Görögországban állítólag hatvan-ezer embert ölt meg.

A földmozgások, amelyek ezeket a rettenetes pusztításokat előidézik, háromfélék. Legrettegetesebbek a *merőleges lökések*, amelyek felfelé irányulnak. Ezek a lökések a sziklákat, épületeket, hajókat a magasba vetik és így döntik romba.

A *vízszintes lökések* oldalra döntenek mindent, ami útjokba kerül. Gyakran előfordul ilyenkor,

hogy az épületek felső részei rombadőlnek, míg a földszint meglehetősen sértetlen marad.

Végül vannak még *hullámszerű földrengések* is. Ezek különösen Japánban gyakoriak és ott például előfordult az 1891-iki nagy földrengés alkalmával, hogy a vasútak egészen kigyózó alakot öltöttek és hatalmas vashidak a szó szoros értelmében összegörbültek.

Bárminők legyenek is azonban a földrengések, abban mind megegyeznek, hogy mindig *több lökés* követi egymást. Ezek a lökések nagyon különböző hosszúságúak. Némelyik alig tart

az 1755-iki földrengés, amely Lisszabont romba döntötte, *hárommillió* négyszögkilométer területen volt érezhető. 1884-ben a nagy spanyolországi földrengés végső rengéseit északon Orleansnál, keleten pedig Cattaroban érezték.

A *gyorsaság*, amellyel a földrengések lökésai haladnak, szintén nagyon különböző és másodpercenként 6000 és 500 méter között váltakozik. Megfigyelték azonban, hogy síkságokon, de különösen sivatagokon a földrengések mindig erősen veszítenek gyorsaságukból. A nagyobb sivatagok pedig valóságos útját állják a földrengéseknek.

ÖSSZEDÖLT HÁZ SKUTARIBAN (1905. ÉVI FÖLDRENGÉS).

negyed másodpercig, viszont vannak olyanok, mint az 1883-iki casanicciolai földrengés, melynek lökésai tizenhat másodpercig is eltartanak. Vannak olyan földrengések is, amelyeknél a lökések rövid időközökben heteken-hónapokon át ismétlődnek. Így például 1856-ban egy héten át 108 lökést jegyeztek fel, Havai szigetén pedig 1860 március hónapjában *ezernél többet*. Japánban 1892-ben egy alkalommal tizenkét nap alatt *1368 lökést* számoltak meg. A leghosszabb tartamú lökések közé tartozik, amely 1886-ban Nizza és Menton nagy részét romba döntötte. Ez másfél percig tartott.

Rendkívül változó a földrengések *hiterjedése*. Némelyek óriási területekre terjednek ki, így

A szárazföldi földrengéseknél nem kevésbé rettenetesek a *tengerfenék rengései*, különösen a partok közelében. A tenger néha pillanatok alatt messze visszavonul a partoktól, azután hirtelen előrohan és egyetlen óriási hullám alakjában, amely néha harminc méternél is magasabb, mindent elpusztít, megsemmisít, ami útjába kerül. A perui Callaot a XVIII. század folyamán egy ilyen hatalmas hullám teljesen elsöpörte és a hajókat négy kilométernyire hajtotta be a szárazföldre. Japán keleti partján egy ilyen földrengési hullám háromszáz kilométer hosszúságban pusztította el a partokat és harmincezer embert ölt meg.

A földrengések, tűzhányók kitörései mind a

föld belsejében működő örök tűz hatásai, amely a fölötté levő vékony réteget szagatja, emelgeti. Azok az anyagok, amelyek a föld belsejének izzó tömegét alkotják, valószínűleg nagy mértékben vastartalmúak. Éppen ezért minden vulkanikus kitörést, földrengést elsősorban a delejtük érznek meg.

Valahányszor egy-egy lökés megreszketteti a föld felületét, a csillagvizsgáló állomások delejtűi rögtön hatalmas ingásokat mutatnak. Ez a *mágneses vihar*. Lehetséges, hogy valamikor, a földrengések tüneteinek behatóbb megfigyelése után, amelyhez majd a legcsekélyebb lökések is feltűnő műszerek tökéletesítése is járul, valamikor előre is látjuk majd az ilyen szerencsétlenségeket. Sok jel azt is mutatja, hogy a földrengések a napfoltok szaporodásával vannak összefüggésben. Hanem ez még csak feltevés és semmi bizonyosat sem tudunk.

Történelmileg bebizonyított tény azonban, hogy a régi idők földrengései sokkal nagyobbak és rettenetesebbek voltak, mint a mostaniak. Tudomásunk van róla, hogy 526-ban olyan irtózatoss földrengés rázta meg a Földközi-tenger környékét, hogy áldozatainak száma 120,000—200,000 között volt. Khina évkönyvei is regélnek nem egy rettenetes földrengésről. A Kr. u. VII. században egy olyan földrengés vonult végig délről északi irányban a mennyei birodalom területén, hogy számtalan várost romba döntött, a folyók irányát megváltoztatta és egész vidékeket felismerhetetlenné tett. A krónikák szerint akkor *egy millió* ember pusztult el.

Van-e valami tudományos oka, hogy ilyen rettenetes földrengések manapság nem fordulnak elő? Bizonyára, de ezt az okot nem ismerjük, mert a belső tüztömeg hűlése egy évezred alatt olyan jelentéktelen, hogy az itt nem jöhet számba. Talán a tudomány haladása a jövőben erre is megadja a választ. —i.

VILÁG URA.

11

Regény. Irta Verne Gyula. Fordította Gábor Andor.

— Hé! Kapitány? . . .

— Itt vagyok! — volt a válasz.

Wells fülembé sügta:

— Hárman vannak . . .

— Talán négyen — jegyeztem meg én — talán öten vagy hatan.

A helyzet mind bonyolultabbá vált. Túl nagy számu személyzet ellenében mit tehattünk

volna? . . . Mindenesetre drágán megfizethettük volna a legcsekélyebb vigyázatlanságot! . . . Most, hogy a két ember visszatért, hajóra fognak szállni csomagjaikkal? . . . Aztán felhúván horgonyát, elhagyja a hajó a kikötőt, vagy benne marad napfölkeltéig? . . . De ha megindul, nem veszett-e el számunkra? . . . Hol találjuk meg ismét? . . . Hiszen az Erie-tó elhagyására itt voltak a szomszédos államok útjai, vagy a Detroit-River, mely a Huron-tóba vezetne? . . . S vajjon kínálkozik-e még ily kedvező alkalom? . . . Megjelenik-e még a Black-Rock öbölben? . . .

— Fel, a hajóra . . . — szóltam Wellsnek, — mi négyen vagyunk, ön, én, Hart, Walker . . . Ezek nem is sejteneik támadást. Meglepjük őket. Isten nevében, előre! . . .

Éppen két detektívemnek szóltam, mikor Wells megragadta kezem:

— Figyeljen csak!

A két ember egyike a kötélnél fogva kijebb húzta a hajót, mely közeledett a sziklákhöz.

Es a kapitány és társai ily szavakat váltottak:

— Minden rendben volt ott? . . .

— Minden rendben, kapitány.

— Még két csomag maradt? . . .

— Kettő.

— Egy út elegendő lesz hát, hogy a *Rémületre* hozzuk? . . .

A *Rémület!* Tehát csakugyan a Világ Urának titokzatos járomüve volt ez?

— Elég lesz egy út . . . — volt felelete.

— Helyes . . . Holnap reggel napköltekor indulunk!

Tehát mindössze hárman voltak a hajón, a kapitány és két embere?

A kettő bizonyosan elmegy a csomagokért az erdőbe . . . Aztán hajóra szállnak, fekvőhelyükre mennek és elalusznak! . . . Nem volna-e akkor a legjobb meglepni őket, mielőtt védelemre gondolhatnának? . . .

S mert a kapitány szájából hallottuk, hogy hajnal előtt nem indulnak, megnyugodtunk, s elhatároztuk, hogy vissza hagyjuk menni a két embert és ha már elaludtak, hatalmunkba kerítjük a *Rémületet* . . .

Most már nem is próbáltam megmagyarázni, miért hagyta el a kapitány tegnap a révet, mielőtt az anyag hajószállítását befejezte volna, amiért aztán kénytelen volt az öbölbe visszatérni. Mindenesetre itt volt a szerencsés véletlen s csak fel kellett használnunk célunk elérésére. Félitzenegy volt akkor. E pillanatban lépéseket hallottunk a homokon.

A lámpásos ember megjelent társával, mindketten visszamentek az erdőbe Mihelyt elérték a fákat, Wells embereinkhez ment, hogy a haditervet elmondja, míg én a sziklarés végéig kusztam ismét előre.

A *Rémület* közvetlen közelemben feküdt a vizen. Amennyire megítélhettem, csakugyan orsóalakú volt, sem kéményt, sem árbócot,

sem kötélzetet nem láttam rajta, tehát megegyezett az Uj-Anglia vizeiben észrevett hajóval.

Elfoglaltuk helyünket gödreinkben, miután megvizsgáltuk revolvereinket, melyekre esetleg szükségünk lehetett.

Öt perc tellett el körülbelül a két ember eltünése óta s perceről-perere vártuk, hogy feltűnjenek, hátukon a csomagokkal. Szándékunk az volt, hogy miután hajójukra szállnak, bevárjuk az alkalmas pillanatot s a fedélzetre ugrunk, de semmi esetre egy óra leforgása előtt, hogy a kapitány és társai már mélyen alhassanak. Vigyáznunk kellett, nehogy idejük legyen megindítani a gépezetet a nyílt tó felé, vagy nehogy lemerítsék a viz alá, mely esetben minket is magukkal rántottak volna.

Nem! Soha egész életpályámon nem éreztem az akkorihoz fogható türelmetlenséget! . . . úgy véltem, a két embert visszatartja valaki az erdőben, vagy megakadályozza őket valami abban, hogy kijöjjenek.

Hirtelen zaj hallatszott, elszabadult lovak patkódobogása, valóságos versenyfutás az erdő szélén!

A mi két lovunk vadult meg, elhagyta a tisztást és a part homokján nyargalászott!

Nyomban utánuk megjelent a két ember és most már minden erejükből futva közeledtek a hajóhoz . . .

Semmi kétség: lovaink megjelenése figyelmeztette őket a veszedelemre . . . Azt hitték, hogy az erdőben a rendőrség emberei leselkednek rájuk. Hogy kikémlélik őket és mindjárt el is fogják! . . . Azért rohantak így a sziklarés felé s a horgonyt felkapván, a fedélzetre fognak ugrani. A *Rémület* villámgyorsasággal eltűnik és mi végkép elvesztettük a játszmat.

— Előre! . . . — kiáltottam fel.

S rohantunk le a partra, hogy elvágjuk a két ember útját . . .

Mihelyt megpillantanak bennünket, eldobják csomagjukat és ránk sűtik revolverüket, megsebesítik Hart Johnt, akit lábán találunk el.

Mi is lövünk, de kevesebb szerencsével. A két futó egy pillanatra sem áll meg. A sziklarés végére érve, fel sem veszik a horgonyt, hanem egyenesen a fedélzetre szöknek fel.

A kapitány a hajó orrán áll, kezében revolvere, tüzel és a golyó súrolja Wellset.

Walker Nab meg én a kötélbe kapaszkodunk és húzzuk. De ha a fedélzeten elvágják a másik végét, a hajó elindulhat . . .

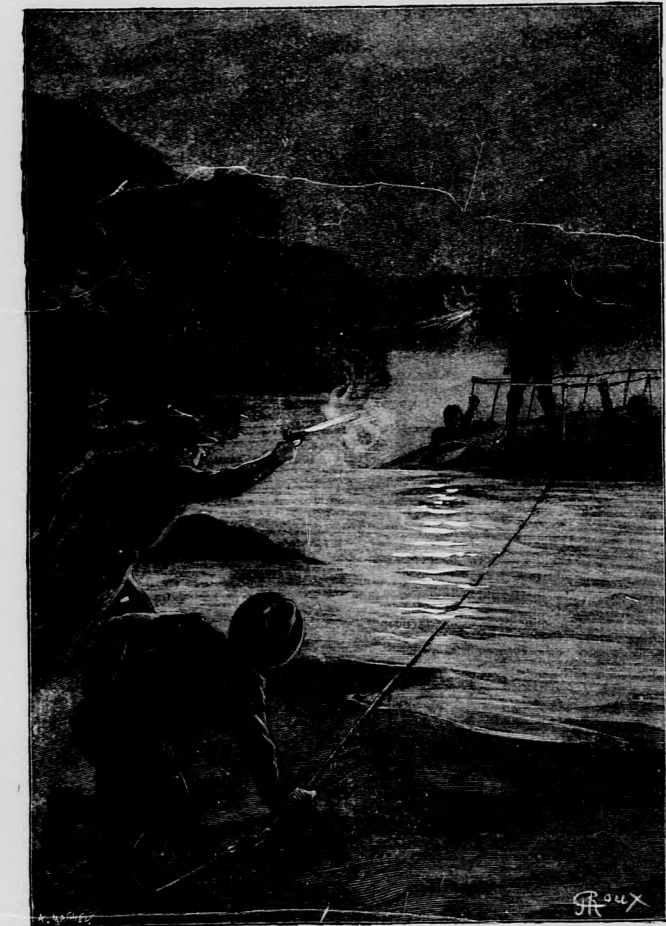
A horgony hirtelen kiakad a homokból s egyik ága átfogja derekam, míg Walkert a rántás földre veti, engem magával visz a horgony, még mi-

előtt időm volna kibontakozni . . . E pillanatban a *Rémület* motora által hajtva, szinte előre szökik és teljes sebességével úszik a Black-Rock öblön át.

XIII.

A *Rémület* fedélzetén.

Mire magamhoz tértem, nappal volt. Derengő fény hatolt át a szűk kabin vastag ablakán,

MI IS LÖVÜNK . . .

melyben feküdtem . . . Hány óra óta lehettem ott: nem tudnám megmondani. De a nap ferdén beeső sugaraiból úgy látszott: még nem járhat túlságos magasan az égboltozaton.

Kis matrózágon feküdtem, egy takaró volt rám dobva. Ruhám, mely egyik sarokban lógott, megszáradt már. A vasmacska foga által félig összetépett övem a padlón hevert.

Egyébként nem éreztem, hogy meg volnék sebesülve, mindössze annyit, hogy kissé törődött vagyok. S noha elvesztettem eszméletem, bizonyos, hogy nem gyöngeségem miatt történt.

Mivel fejem néha víz alá merült, miközben a horgony magával vonszolt, rövidesen megfulladtam volna, ha nem húznak idejekorán a *Rémület* fedélzetére.

És most magam volnék a titokzatos hajón a kapitánnyal és két emberével? . . .

Ez valószínű volt, csaknem bizonyos. A black-rocki egész jelenet eszembe jutott. Hartot egy golyó sebesítette meg és a homokra is zuhant, Wells szintén megsebesült egyik revolverlövéstől, Walker pedig elesett abban a pillanatban, mikor a horgony vasfoga övemnél fogva magával rántott. S társaim nem kénytelenek-e azt gondolni, hogy belepusztultam az Erie tó vizébe? . . .

Vajjon e pillanatban, hogyan haladt előre a *Rémület*? . . . Hajóját automobillá változtatva a kapitány talán a tóval szomszédos államok útjain száguldoz? . . . Ha így áll a dolog, akkor — feltéve, hogy hosszú idő óta fekszem eszméletlenül, — a teljes gyorsaságával rohanó automobill már messze járhat . . . Vagy víz alatt járótette a hajót és most folytatja útját a tó mélyében? . . .

Nem, a *Rémület* hatalmas vízfelületen úszott. A fény, mely kabinomba szűrődik, azt mutatta, hogy a készülék nem merült alá. Másrészt pedig egyetlen zökkenést sem éreztem, mely a szárazföldi úttal okvetlenül velejárt volna. Eszerint a *Rémület* nem ment ki a szárazföldre.

Ami azt a kérdést illeti, hogy a hajó még most is az Erie vízen úszott-e, arra már nem tudtam megfelelni. Hiszen a kapitány követthette a Detroit-River medrét s eljuthatott akár a Hudson, akár a Felső tóra, vagy az óriási tóvidék bármely más tóvárára? . . . És ezt igen nehezen ismerhettem volna fel.

Azonban elhatároztam, hogy fölmegek a fedélzetre. Ha már kinn vagyok, könnyebben tájékozódhatom. Az ágyból fölkelve, felöltöttem ruhámat, anélkül, hogy tudtam volna: nem vagyok-e véletlenül lakat alatt is e kabinban?

Megpróbáltam fölemelni a fejem fölött lévő csapófedeleket.

A fedél engedett és én félig kiegyenesedhettem.

Első gondom volt: előre, hátra és jobbra balra széttekinteni a *Rémület* fedélzetének padlózata fölött.

Mindenfelé a víz sima abroszát láttam! Partot semerre! A látóhatárt az égboltozat vonala képezte! Hogy tengeren vagy tavon járunk, azt is meghatároztam csakhamar. Mert nagy sebességgel haladtunk, a hajó orra által szétszeldelt víz fel-felcsapott és cseppjei sűrű záporban hullottak a fedélzetre.

Édes víz volt . . . valószínűleg az Erie-tó vize.

Hét-nyolc órája lehet mindössze annak, hogy a *Rémület* elhagyta a Black-Rock öblöt, mert a nap még csak fele útján volt a zenitnek. S biz-

tosra vettem, hogy a dátum július harmincegyediké.

És ismerve az Erie hosszát, mely kétszázhusz mérföld és szélességét, mely körülbelül ötven mérföldnyi, nem kellett elesedálcsoznom azon, hogy nem látom partjait, sem a New-York állam felé eső keleti, sem a Kanada felé eső nyugati oldalon.

E percben két férfi állt a fődélzeten, egyik elől, a hajó futását vizsgálva, a másik hátul a kormánynál. Az elől álló az volt, kiben a Long-Streeten utánam suhanó egyik kémét ismerem föl, mikor a Black-Rock partján felfelé haladt.

A másik a lámpást vitte tegnap.

Hasztalan kerestem a harmadikat, akit tegnap hajójukra visszajövet «kapitány» névvel illettek . . . Nem láttam sehoh.

Megérthetik, mennyire vágytam arra, hogy szemtől-szembe álljak e csodás gépezet megalkotójával, a *Rémület* parancsnokával, a titokzatos emberrel, kinek személyével az egész világ foglalkozott, a vakmerő feltalálóval, ki nem félt küzdelemre hívni az emberiséget és a Világ Urának jelentette ki magát! . . .

Az elől álló férfihoz léptem s egy pillanatnyi hallgatás után megkérdeztem tőle?

— Hol a kapitány?

Rám se nézett, szemét tovább is félig lehunyva tartotta. Mintha nem értett volna meg. Holott úgy emlékeztem, tegnap este angolul hallottam beszélni.

Különben — úgy vettem észre — épen-séggel nem nyugtalankodott amiatt, hogy a fődélzetre kerültem. Egyszerűen újra háttal fordult felém és tovább nézte a látóhatárt.

A hajó hátsó része felé haladtam, azzal az elhatározással, hogy megismétlem a kapitányra vonatkozó kérdésemet. Mihelyt a kormányossal szemben álltam, az egyik kezével eltolt maga elől s én választ most sem kaptam.

Nem tehettem egyebet, minthogy békességgel vártam annak megjelenésére, aki revolver-lövésekkel fogadott bennünket, mikor a *Rémület* horgonyához közeledtünk.

Volt még elég időm rá, hogy kényelmesen megtekintsem külső alakját a hajónak, mely most magával visz . . . ugyan hová? . . .

A fedélzet és a bordázat fémből valók voltak, de a fémet nem tudtam felismerni, miféle. Középe táján félig nyitott csapófedél vezetett abba a rekeszbe, ahol a gépek működtek, csaknem zajtalan szabályossággal. Mint mondtam már se árbóc, se kötélzet, sőt egyetlen zászlórúd sem volt a hajón. Az orr közelében egy periskop állott, melynek segítségével a *Rémület* a víz alatt is tájékozódhatott.

Két oldalán két hosszú domborodást láttam, hasonlót a holland árbócos hajókéhoz — melyek célját nem tudtam megmagyarázni magamnak.

Elöl még egy csapófedél volt, mely valószínű-

leg azt a fülkét takarta, ahol a két férfi tartózkodott, mikor a *Rémület* nem mozgott.

Hátul egy harmadik ugyanolyan fedél, valószínűleg a még eddig nem mutatkozó kapitány kabinjába vezetett.

Ha e fedelek rácsukódtak kaucuk keretükre, oly pontosan elzártak minden nyílást, hogy a víz, ha a mélységben jártak, nem hatolhatott be.

A motorból, mely a hajónak ezt a csodálatos sebességét adta, semmit sem láthattam, épügy, mint a csavarból vagy turbinából sem. Mindössze annyit állapítottam meg, hogy a hajó igen csekély barázdát hagyott maga mögött, bizonyára, mert oly karcsú testű volt, hogy vihar esetén is könnyen szegdelhetette a hullámokat.

Egyszóval, hogy ne ismétellem többé: a hajtóerő, mely a gépet mozgatta sem vízgőz, sem petróleum-gáz, sem alkohol vagy más efféle szagáról felismerhető anyag nem volt, melyeket általában automobilonknál és vizalatt járóknál használnak. Kétségtelenül elektromosságnak kellett lennie, mely a fődélzet alatt volt rendkívül nagy feszültséggel felhalmozva.

S most ez a kérdés merült fel: honnan származik ez az elektromosság? . . . Akkumulátorokból vagy egyebünne? . . . De hogy töltötték meg ezeket az akkumulátorokat? . . . Mily kifogyhatatlan forrásokból merítették az áramot? Hol működött az áramot előállító gépezet? . . . Hacsak a környező levegőből vagy vízből nem vonta ki, előttünk még ismeretlen módon? . . . És a jelen körülmények közt azt kérdeztem magamtól: sikerül-e egyáltalán kifürkészem e titkot? . . .

Aztán társaimra gondoltam, akik a Black-Rock öblől partján maradtak. Egyik megsebesült, a másik kettő Walker Nab és Wells talán szintén? . . . Mikor látták, hogy a horgony magával vonszolt, feltételezheték-e, hogy a *Rémület* utasai a fedélzetre vesznek fel? Nem, bizonyára nem! . . . Ward úr okvetlenül halálom híret kapta meg egy toledói távirat által . . . És most már ki merne újra vállalkozni a Világ Ura ellen?

E gondolatok kergetőztek agyamban, míg vártam, hogy a kapitány megjelenjen a fedélzeten . . .

De nem jelent meg!

Azonban én már igen éhesnek éreztem magam, ami végre sem volt esoda a huszonnégy óránál hosszabba nyúló böjtölés mellett. Tegnapi reggelink óta semmit sem ettem, s annak jó ideje elmúltott már! S ha korgó gyomrom szavára hallgatók, el kell hinnem, hogy már két napja, sőt előbb kerültem fel a *Rémületre* . . .

Szerencsémre az a kérdés: Kapok-e enni, s ha igen: mit kapok — csakhamar el lett döntve.

Az előlálló férfi leszállt fülkéjébe, majd ismét megjelent a fedélzeten. Aztán szó nélkül elém tett némi élelmiszert és újra a hajó orrára ment.

Hűskonzervből, szárított halból, kétszersültből

allott reggelim, melynek becsületesen meg is feleltem. Azonfelül egy pohár oly erős alet is kaptam melléje, hogy vízzel kellett kevernem.

A többiek bizonyára ettek, még mielőtt én kabinomat elhagytam, mert nem vetek részt lakomámban.

Egyetlen szót sem tudtam kicsikarni belőlük és ismét gondolataimba merültem.

— Hogy végződik ez a kaland . . . vajjon? . . .

Ez a láthatatlan kapitány mutatkozik-e majd, s visszaadja-e szabadságomat? . . . Vagy megszökhetem-e, akarata ellenére? Ez a körülményektől függ! . . . De ha a *Rémület* mindig a vízen tartózkodik, vagy alámerül, hogyan hagyhatom én el? . . . Ha csak automobillá nem változik újra — le kell mondanom minden szökési kísérletről? . . .

Különben: miért ne vallanám be? . . . Nem tudtam beletörödni abba a gondolatba, hogy távozzam anélkül, hogy a *Rémület* titkát felderíteném . . . Mert végeredményében, noha eleddig nem volt miért szerencsét kívánnom magamnak új vállalkozásom sikeréhez — sőt kevésbé múlt, hogy életembe nem került — s noha a jövő több rossz esélyt tárt elem, mint jót: az úgy mégis tett egy lépést előre . . . Viszont azonban, ha nem tudok ismét érintkezésbe lépni a hozzám hasonlókkal, akkor, valamint a Világ Ura ki van rekesztve a törvény korlátai közül, én is ki vagyok rekesztve az emberiségből.

A *Rémület* tovább is északkeleti irányban haladt előre, tehát az Erie-tó hosszában. Most már csak félsebességgel úszott, mert ha a legnagyobb gyorsaságával ment volna, mindössze néhány óráig tartó úttal elérte a tó északkeleti partját.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

Halászó macska. Már régebben állították természetűdösök, hogy a macska különös szeretettel fogja a halat a tóból, hacsak szerét ejtheti, de mindvégig kétkedve fogadták a hírt. Most egy vadászember adja hírlül, hogy vadászterületén, a tóban rendkívüli fajta pisztrángot tenyésztett és legnagyobb boszúságára, majd a fejét, majd a farkát lelté az elpusztított halaknak. Csapdát állított föl és íme, már az első éjjelre hatalmas fekete kandurt fogott, amely fogaival vígan falta a pisztrángot. Ez több ízben ismétlődött és mindaddig tartott, míg a macskákat a vadászterületről irtalmatlanul ki nem pusztították.

Új anyag a papír előállítására. A minap jelentette egy angol folyóirat, hogy egy amerikai gyárosnak, Mr. Calendernek sikerült tőzegtől papírt előállítani. Egy ir papírgyáros kétségbevonta e papír jóságát. Erre az amerikai bebizonyította, hogy az ő gyárában magában több papír készül tőzegtől, mint Joland papírgyáraiban összesen és hogy tartósságra és jóságra messze fölülmúlja a tőzeg-papír a rongyból előállított papírost.

FEJTÖRŐ.

Történelmi kérdés:

Ki volt a dán evangélikus egyház szervezője és a kopenhágai egyetem újjáalakítója?

(Eckerdt Elek.)

Számítási kérdés:

Egy apa bizonyos pénzüsszeget oszt ki három fia között. Az egyik kap 60 fillért és a megmaradt pénz felét. A másik kapja a most megmaradt pénz kilencedrészt és 1 koronát és a harmadik kapja a megmaradt 140 K.-t. Mennyi pénzt osztott ki az apa összesen és mennyit kapott mindenik?

(Bazilly Mihály.)

Sakkrejtvény.

dem	a	ma	Meg	lő	ál	zek	tá
dár	lát	föl	lok	Ha	ra	szü	hol
hol	Azt	rulsz	lők	to	Azt	ha	né
lak	jön	gó	a	Vi	még	A	től
kér	me	től	e	szel	sut	léd	szép
tő	e	Min	zem	űt	dem	hők	ra
gyek	de	lő	kér	la	a	dem	fe
Szü*	le	va	de	föl	csak	há	fel

(H. Nagy Jenő.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1905 augusztus 20.

18 számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Bóli-barlang. Számítási kérdés: Azok a számok: 4 és 1. Képrejtvény: A szabadság a béke legszebb virága.

Helyesen fejtették meg: Zsákó Gyula, H. Nagy Jenő, Mészáros Gy., Pajor I., Schletter Ödön, Németh Vince, Binder Elemér, Fölföldy Sándor, Schlesinger Ernő, Pápe Lajos, Kempfner Kálmán, Kállai Sándor, Rotter Mór, Gerber Sándor, Thury Endre, Weiser János, Grosz Béla, Zsoldos Károly, Witz János, Pálmai Lajos, Ebner Lajos, Degeller Károly, Púry János, Rebensaft Jenő, Láng Róbert, Fenyves Ottó, Práger Aladár, Droppa Sándor, Slavkovszky János, Fekete Gusztáv, Sebestyén Győző, Vadász Imre, Szarvas László, Somlyó Mór, Rákosi Róbert, Rácz Sándor, Bauer Adolf, Karvaly Sándor, Schwartz Károly, Verő Gizi, Friedmann Béla, Elek Tibor, Kraiser Géza, Lederer Dezső, Szűsz Nándor, Deutsch Béla, Virág Kálmán, Belgrad Sándor, Kiss

Miklós, Surányi János, Pálits Emil, Horvát László, Vértés Pál, ifj. Forgács János, Tauber Ervin, Kalisch fivérek, Török István, Knöpfler Zs., Spiller Gyula, Vetró Béla, Wolf János és Sándor, Sass Elemér, Strasser Bódog, Morberger Gyula, Schemnitzer Aladár. Erdi M. A kitűzött könyvjutalmat (Karádi-Gaal: Regék és mesék, díszkt.-ben) Vértés Pál főgimn. III. o. t., budapesti előfizetők (VII., Peterdy-u.37.) nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. N. J. Történelmi, földrajzi és természetrajzi kérdéseket szívesen közlünk; küldj belőlük. — B. G. (Temesvár). Ez az intézet a Kereskedelmi iskolai tanárképzőintézet. Ebbe az intézetbe azonban csak azok vehetők föl, akik a) érettségi bizonyítvánnyal igazolják, hogy középiskolai vagy felsőbb kereskedelmi iskolai tanulmányukat jeles eredménnyel befejezték és b) a budapesti tudomány- vagy műegyetemen rendes vagy rendkívüli hallgatókúl beiratkoztak. A fölvételre való jelentkezésnél eredetiben és másolatban be kell mutatni az érettségi bizonyítványt. A jelentkezésnek az igazgatóság-hoz intézett bélyegtelen folyamodványban kell kérni fölvételét. A beírás szeptember 13., 14. és 15-én délután történik az intézetben (Budapest, V., Alkotmány-utca 11.). Lekepezés vagy tandíj nincs. Az oktatási idő, valamint a szünetek ideje teljesen összeesik az egyetemi renddel. — T. E. (Szeged). A kereskedelmi minisztérium Budapesten évenként hajóosztási tanfolyamot rendez, amelynek az a célja, hogy folyambajós tisztakat neveljen. A szeptember elsején kezdődő tízhónapos tanfolyamra oly érettségi vizsgálatot tett, avagy legalább középiskolát (közép ipariskolát) végzett ifjat vesznek föl, aki már legalább egy év óta van gyakorlati hajós szolgálatban. A beírásakor a következő irásokat kell bemutatni: Keresztlevelet, honossági és erkölcsi bizonyítványt, a gyakorlatot igazoló s hatóságilag hitelesített igazolványt, érettségi vagy középiskolai végbizonyítványt s orvosi bizonyítványt, amelynek azt kell tanúsítania, hogy az illető a hajós szolgálatra alkalmas testalkattal bír. A végzett hallgató mint hajóosztást és kapitány a hajóosztásoknál kap alkalmazást, vagy a folyamómérnökségeknél, ahol a hajózási főfelügyelőségig és 4800 korona fizetésig emelkedhetik. — Egy igaz hívünk. Okos, értelmes leveledben magad megfeleltél kérdésekre. A «számítás» a diákság régi rossz szokása; néha be is válik az, hogy kiokoskodjunk, hogy mikor felelünk s akkor aztán ugyancsak megtanuljuk a leckét. De ha azután a év végén a tanár úr az egész könyvet feladja, akkor vajjon hogyan «számítunk»? Amit évközben nem tanultunk meg, azt bizony egy-két nap alatt bujosan hozzuk helyre. Ezért ne «számíts» fiám, hanem tanulj szorgalmasan, becsületesen. — B. L. (Csúz). A közlésre szánt rejtvények mindegyikét külön darab papírosra kell írni. — S. O. (Aranyos-Maróth). A Világ Úra c. regény most jelenik meg először magyar nyelven; könyvalakban csak azután kapható, ha lapunk befejezte a regény közlését. Az utolsó folytatást a 26. számban hozzuk. — B. R. (Nagykanizsa). Rejtvényeket küldhatsz; ha jók, közöljük. — A tündérkirály. A papírkosárba került.

Fényképező készüléket

eredeti gyári áron szállítunk részletfizetésre.

Arjegyzék ingyen.

TISZA TESTVÉREK

11176

Budapest, II. kerület, fő-utca 12. szám.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjuság számára írta Jancsó Benedek. 21

Berezovban egész buzgósággal feküdt osztják tanulmányainak. Nyelvanyag nyeresé s a nép belső életének megismerése végett osztják népköltemények gyűjtéséhez fogott. E költemények hő lelkesedéssel beszélik el az osztjákok őseinek harcos tetteit, akik részint mint istenek, részint mint hősök szomszédjaikkal és testvéreikkel harcolnak.

E jelenség új és meglepő volt, mert halász népet ilyen rideg éghajlat alatt vitézségért és harci dicsőségért látunk bennök lelkesedni, ami különösen azért érdekes néprajzilag, mert a finn népesalád egy törzskénél oly szellemi irányt árul el, mely a többi finneknek nemcsak nem sajátja, hanem tőlök idegen, sőt természetökkel ellenkező. Pétervári barátaitól kapott levelekből ügyei állásáról értesülvén, elhatározta, hogy gyorsan visszatér Kazánba. 1845 március 3-án indult vissza Kazánba 37 (Réaumur) fokos hidegben, hová április végén érkezett meg.

Így fejezte be Reguly urali nagy útját, melyel nemcsak az ugor-magyar nyelvészetnek vetette meg alapját, hanem az általa bejárt, eddig majdnem teljesen ismeretlen óriási földterület térképeinek elkészítésével az orosz tudósok egybehangzó véleménye szerint is Oroszország nép- és földrajzában egy terjedelmes — eddig még nem ismert föld felfedezője lön. Hogy az általa készített «Éjszaki Uralvidékének nép- és földirati térképe», mely tudományos értékű kalauz volt a későbbi utazók kezében, az leginkább kitűnik Hoffmann Ernőnek, az 1847-ben kiküldött orosz tudományos küldöttség vezetőjének következő szavaiból, melyet a küldöttség uta-

zásáról írott beszámoló nagy könyvének előszavában mond:

«Vállalatunkra különös szerencse volt, hogy készülődéseink idejében Reguly Antal úr visszaérkezék utazásából Szent-Pétervárra. A vogulok,

KAZÁNI TATÁR NŐ.

osztjákok, zürjének és szamojédek között tett népi és nyelvi nyomozásai a legéjszakibb Uralra és a Jeges tenger partjaira vitték. Naplóiban a szemmel látottakon kívül egész kincse van az éjszaki Ural felől szerzett tudósításoknak. Nemcsak legnagyobb készséggel közölt velem mindent, ami küldetésünk sikerének előmozdítására